

Lojze in Olga Šmid, prizadevna kulturna ustvarjalca Selške doline

Anton Sedej

*Leta istega sta prijokala na ta svet,
v isti vasi sta živela od otroških let,
je v pomladi isti usahnil, odcvetel njun cvet.
(Anton Sedej)*

V bližnji preteklosti so naselja pod Ratitovcem zaznamovali mnogi zanesenjaki, ki so ustvarjali na raznih področjih ter oživiljali utrip krajev, v katerih so živeli. Spodobi se, da teh ljudi ne pozabimo ter o njih nekaj zapišemo, kot si to vsekakor zaslužijo. Naša moralna dolžnost je, da pokažemo do njih spoštovanje in hvaležnost ter da ohranimo spomin nanje tudi v našem zborniku. Z zapisanimi vrsticami se vsaj malo oddolžimo, da ne bodo ostali naši pokojni zaslužni domačini povsem pozabljeni. Prav to si med drugimi nedvomno zaslužita tudi zakonca Lojze in Olga Šmid iz Selc, ki sta v svojem dolgem življenju vtisnila bogat pečat zavzetega kulturnega delovanja v Selcih in Železnikih. Oba izredno mirnega, odkritosrčnega, skromnega in prijaznega značaja sta bila priljubljena v domačem okolju med ljudmi, s katerimi sta sodelovala in delila veselje ob večletnem uspešnem kulturnem delovanju: Olga na področju šolstva in kulture v Selcih, Lojze pa na področju glasbe in zborovskega petja v Selcih in Železnikih.

Pogled na zahodni del Selc iz Ledin pod Golico.
Foto: Anton Sedej

Kdo sta bila Lojze in Olga Šmid, p. d. Kramarjeva, iz Selc?

Morda se bo to vprašanje zdelo starejšim domačinom Selc in Železnikov, ki so oba dobro poznali in se še danes z veseljem spominjajo druženja z njima, nenavadno, mlajšim generacijam Selške doline pa naj bo to pisanje spomin na tiste čase, ko sta Olga in Lojze bogatila kulturo na Selškem. Koliko dramskih uprizoritev, raznih praznovanj ter proslav je pripravila in režirala Olga, prav tako Lojze, ki je vse svoje življenje posvetil glasbi in zborovskemu petju

kot organist in zborovodja cerkvenega zbora v Selcih ter pevskih zborov v Železnikih. Koliko časa in truda sta oba vložila v razvoj kulture, ki je bila tudi po njihnih zaslugah takrat na visoki ravni.

V Loških razgledih št. 46 iz leta 1999 je Klemen Štibelj, avtor prispevka Kulturno društvo dr. Janez Ev. Krek Selca, v uvodu na strani 437 zapisal: *"Izjemen pečat sta kulturnemu življenju v vasi dala zakonca Olga in Lojze Šmid. Kulturno podobo vasi sta ohranjala tudi po drugi svetovni vojni. Z njunim umikom iz družbenega življenja pa je kultura na vasi zamrla."*

Domačija pri Bercetu v Selcih, kjer se je rodil Lojze Šmid.
Foto: Anton Sedej, 27. 2. 2008

Bercetova družina v Selcih, sedita mati Marija in oče Franc, zadaj od leve so: hčerke Tončka, Tilka, Cilka, sinova Matija in Lojze ter hči Minka. Foto: arhiv Marije Skrt

Alojzij Šmid 1910–1995

Lojze je bil rojen 5. 11. 1910 v Selcih, v kmečki družini Bercetovih, očetu Francu Šmidu in materi Mariji – Micki. V družini se je rodilo šest otrok, imel je brata in štiri sestre, Lojze je bil najmlajši. Rod Šmidovih izhaja iz Podlonka. V zapisih v družinskem rodovniku se omenja priimek Kovač. Že v otroštvu je bil Lojze miren in ubogljiv. Kot otrok je rad poprijel za vsako lažje delo doma na kmetiji. Sovrstniki na vasi so ga imeli radi, saj je bil prijazen in vesele narave.

Štiriletno osnovno šolo je končal v Selcih, nato pa nadaljeval šolanje v Alojzevišču v Ljubljani. Lojze je v Ljubljani od leta 1928 obiskoval orglarsko šolo, ki jo je uspešno končal leta 1930. Po študiju se je vrnil domov v Selca. V letu 1930 je Lojze nastopil svojo prvo službo občinskega tajnika na občini v Selcih.

V istem letu je prevzel tudi dolžnost organista v župnijski cerkvi sv. Petra. Kot zborovodja in organist je vodil cerkveni mešani pevski zbor, v katerem je sodelovalo tudi do 40 pevcev iz Selc in okoliških vasi. Zbor je večkrat nastopil na raznih kulturnih prireditvah v Selcih, povabili pa so jih tudi v okoli-

Dekliški nonet v Selcih, ki ga je ustanovil leta 1931 in vodil Lojze Šmid, je bil njegova prva skrb na glasbenem področju. Foto: arhiv Šmidovih

Tamburaški orkester v Selcih leta 1931. Spredaj od leve sedijo: Franc Čemažar iz Dolenje vasi, Karol Habjan – Zalogarjev, iz Dolenje vasi, Jože Pintar – Posečnkov, s Studena, Lojze Šmid – Brcetov, iz Selc – vodja orkestra, Janko Nastran – Šoštarjev, iz Studena, Anton Pintar – Joškov, iz Studena, in Stanko Podreka – Adamov, iz Selc. Zadaj stojijo od leve: Mirko Štalc – Cvernov, iz Dolenje vasi, Maks Luznar – Mehov, iz Selc, Franc Bešter – Kalanov, iz Selc, Ciril Debeljak – Bobkov, iz Selc, Janez Tomažin – Trdinov, iz Topolj in Rafko Habjan – Zalogarjev, iz Dolenje vasi. Foto: arhiv Šmidovih

ške kraje Selške in Poljanske doline. Kmalu po letu 1931 je ustanovil in vodil še deklški zbor zasedbo devetih pevk.

Njegovo veselje do petja in glasbe se je nadaljevalo z ustanovitvijo 12-članskega tamburaškega orkestra v Selcih, ki je bil prav tako ustanovljen na njegovo pobudo. Bil je njihov učitelj in dirigent. Ciril Debeljak, p. d. Bobk, 94-letni domačin iz Selc, ki je igral v tamburaškem orkestru in pel pri pevskih zborih, ki jih je vodil Lojze, se še danes dobro spominja, kako so tamburaši nastopali na raznih prireditvah in igrah, kjer so igrali med odmori.

V življenju Lojzeta Šmida, organista in vodje posvetnih zborov, je bilo gotovo obilo zanimivih dogodkov. Koliko generacij pevcev je imel pred seboj Lojze! Pevci so prihajali in odhajali, on pa je vztrajno in potrpežljivo učil in vodil tiste, ki so želeli sodelovati. Slehernega pevca je spoštoval. Svoje glasbeno znanje je stalno dopolnjeval doma na svojem klavirju. Lojze je imel veliko ustvarjalne domišljije. Rad je ustvarjal nove pesmi, s katerimi je na vajah presenečal pevce. Očitno sta v njem pustila globoko sled znana slovenska glasbenika Kimovec in Premrl,

ki sta ga v letih šolanja izurila v igranju in zborovodstvu ter mu odkrila svet komponiranja. Oba sta spoznala Lojzetovo osebno skromnost, ki je bila tesno povezana z njegovo inteligentnostjo. Tudi Lojze ju je cenil in spoštoval njuno ustvarjalnost, bila sta njegova vzornika. Ves svoj prosti čas je seveda vložil v glasbo, ki mu je prirasla k srcu in je bila neločljivo povezana z njegovim vsakdanjim življenjem.

Prišel je čas, ko je Lojze поблиže spoznal učiteljico, sovaščanko in sošolko Olgo Jeglič, p. d. Jakelnovo, iz Selc. Obojestransko spoštovanje, ljubezen in sorodna značaja so ju združili, da sta se 31. julija 1937 v Ljubljani poročila. Vse to se je dogajalo v času, ko je Lojze služil vojaški rok v Kruševcu. Takrat se je pripravljala uredba, da se bodo lahko po zakonskih predpisih poročali med seboj samo državljani iste stroke, npr. da se bo lahko učiteljica poročila samo z učiteljem in obratno. Oba sta bila v skrbeh, da ne bosta mogla stopiti v zakon, če bosta čakala, da se Lojze vrne od vojakov. Zato so domači odposlali Lojzetu k vojakom pismo z obvestilom, da naj takoj pride domov, ker je mama hudo bolna. Pismo od doma je bilo zadosti pomembno, da so Lojzetu odredili

Zakonca Lojze in Olga Šmid ob poroki v Ljubljani 31. julija 1937. Foto: arhiv Šmidovih

izredni dopust. Pohitel je domov, kjer je bilo že vse pripravljeno za poroko. Da sta se izognila domači javnosti, sta se poročila v Ljubljani. Kljub temu so takoj nastopile težave. Novica o Lojzetovem izrednem dopustu je po zaslugi domačih vaških opravljivcev in škodoželjnejšev po pošti hitro dosegla njegovo vojaško komando. Takoj po vrnitvi k vojakom so Lojzeta obsodili na en mesec temnice. Zaradi njegovega

vzornega obnašanja je kazen dobila veliko milejšo obliko, saj jo je odslužil kot sluga na domu njemu nadrejenega oficirja.

Po vrnitvi od vojakov sta se mlada zakonca kmalu preselila v Kramarjevo hišo v Selcih. Kramarjeva hiša, ki je stala ob cesti pod župnijsko cerkvijo, je bila zgrajena leta 1848. Lastnika hiše sta bila zakonca Eržen, ki so jima vsi otroci pomrli. Zadnja lastnica je bila Julijana Eržen, rojena Grilc, ki je umrla 29. avgusta 1919. Hišo je skupaj s posestvom zapustila selški župniji. Pred njima je tu stanovala Reškova družina, ki se je 16. maja 1938 odselila v svojo hišo na Česnjico. Po drugi svetovni vojni je bilo v Kramarjevi hiši še župnikovo, kaplanovo in gospodinjino stanovanje. Z družino je tu stanoval tudi mežnar Jože Ravnihar. Od leta 1923 je bila v tej hiši tudi krajevna pošta. Leta 1939 se je Šmidovi družini rodil prvorojenec – sin Lojze, naslednje leto pa hčerka Mira.

Prišla je druga svetovna vojna. Lojze je še vedno opravljal službo na občini v Selcih pri županu Francu Benediku, p. d. Mlinarju, iz Dolenje vasi. Tudi cerkveni pevski zbor je še vsako nedeljo redno prepeval pri mašah v župnijski cerkvi. Zaradi vojne mobilizacije mož in fantov se je število pevcev na koru zmanjšalo. Ciril Debeljak, ki je bil basist zbora, se spominja, kako so v času vojne vsako nedeljo redno zapeli tisto lepo Marijino pesem: "Marija, pomagaj

Kramarjeva hiša v Selcih, kjer sta Šmidova s svojo družino živela prva leta. Foto: arhiv Loškega muzeja

Šmidovi ob veliki noči leta 1943, spredaj od leve sin Lojze in hčerka Mira. Foto: arhiv Marije Skrt

nam vojskino čas, na tebe ozira se vsak izmed nas ..." Družina Šmid je v času druge svetovne vojne stalno živela v strahu, da se bo zgodilo kaj hudega, toda sreča jim je bila naklonjena, da so brez večjih težav preživel to težko in nevarno obdobje.

Po letu 1945 se je tudi kulturna dejavnost v Selcih začela počasi oživljati. Domači fantje in moške so se začeli vračati na svoje domove, nekaj pa jih je med vojno padlo. Cerkevni pevski zbor je, čeprav nekoliko v zmanjšanem številu, prepeval v cerkvi sv. Petra. Prišle so nove težave in ovire, ki so Lojzetu onemogočale cerkvenoglasbeno dejavnost. Nova lokalna

oblast je Lojzetu leta 1950 postavila zahtevo in pogoj, da takoj preneha opravljati delo organista, če hoče ohraniti službo na občini. Lojzetu zaradi socialnega položaja družine ni preostalo drugega, kot da jih uboga, zato je povsem prekinil s pevskimi vajami cerkvenega zbora ter delom organista. Velika sreča je bila, da ga je lahko takoj nadomestil brat Matija Šmid, ki je bil izreden talent, toda popoln samouk na orglah. Praksa v Lojzetovi odsotnosti mu je dala toliko novega znanja, da je kmalu tudi on postal dober zborovodja in organist. Po ukinitvi občine v Selcih v letu 1951 ali 1952 je Lojze nadaljeval svojo

Dekliški zbor v Selcih po letu 1950. Foto: Šelhaus, arhiv Marije Skrt

Mešani pevski zbor Selca in Češnjica ob pevskega koncertu 5. junija 1955 v Selcih. Spredaj v sredini zborovodja Lojze Šmid. Foto: arhiv Marije Skrt

službo na občini v Železnikih, na oddelku davčnega urada. Svoje delo je opravljal vestno in dosledno, zato so ga cenili njegovi sodelavci in nadrejeni.

Po dobrih dveh letih so se pritiski oblasti glede Lojzetovega sodelovanja pri cerkvenem petju nekoliko umirili in Lojze je spet normalno pričel opravljati delo organista. Pevski zbor je imel redno pevsko vajo vsak petek. Odziv pevcev je bil izredno dober, prihajali so novi, mlajši pevci in pevke iz Selc in okolice.

Kasneje, po letu 1961, ko je bila ustanovljena centralna občina v Škofji Loki, ki je obsegala tudi Selško

in Poljansko dolino, je Lojze nadaljeval službo na škofjeloški občini vse do upokojitve leta 1966.

Leta 1954 je Lojze prevzel še vodenje 20-članskega moškega pevskega zbora v Železnikih, ki je bil ustanovljen pod okriljem Kovinarske zadruga Niko. Pevci so imeli vaje v prostorih Grogove hiše na Ravniku, kjer so zasnilo uredili tudi otroški vrtec, ki se je imenoval DID (dom igre in dela). Pevski zbor se je po posredovanju vodstva zadruga Niko kasneje povečal in je štel preko 30 pevcev. Vaje so imeli redno tedensko, pred pevskega koncerti pa so vadili bolj pogosto, da je zbor dosegel zadovoljivo kako-

Moški pevski zbor DPD Svoboda Železniki pri Marenkovcu v Potoku. Spredaj od leve sedijo: Konrad Triller, Anton Benedičič, Cene Šuštar, Jože Logar, Stane Potočnik, Marjan Kavčič, Janez Lotrič in Anton Pegam. Zadaj od leve stojijo: Luka Lotrič, Jože Benedičič, Jože Fajfar, Anton Polajnar, Lojze Šmid – zborovodja, Gabrijel Kristan, Mitja Košmelj, Franc Thaler, Janez Markelj, Franc Benedik, Jože Benedičič – Mežnarčič, in Franc Primožič. Foto: Lojze Šturm, arhiv Konrada Trillerja

Moški pevski zbor
DPD Svoboda
Železniki leta 1957
v Dražgošah.
Foto: Lojze Šturm,
arhiv Antona Sedeja

Moški pevski zbor
DPD Svoboda z
zborovodjem Loj-
zetom Šmidom na
proslavi ob odkritju
obeležja na Mošenjski
planini leta 1958.
Foto: arhiv
Antona Sedeja

Pevci iz Železnikov na Mošenjski planini leta 1958. Spredaj od leve sedijo: Marjan Kavčič, Cene Šuštar, Florijan Tavčar, Miha Vrhunc (šofer) in Franc Benedik. V drugi vrsti od leve: Anton Sedej, Franc Benedičič, Jože Benedičič, p. d. Mežnarčk, Gabrijel Kristan, Cveto Benedičič, Janez Markelj in Franc Mohorič. Zadaj od leve stojijo: Stane Potočnik, Franc Thaler, Jože Fajfar, Janko Šmid, Anton Benedičič, Janez Lotrič, Mitja Košmelj in Jože Benedičič, p. d. Putovc. Foto: arhiv Antona Sedeja

vost. Na letnih pevskih koncertih v Železnikih, ki jih je prirejal moški zbor pod vodstvom Lojzeta Šmida, so peli vedno nove pesmi. Veliko truda je bilo vložnega v petje na pevskih vajah, saj so se vsako leto naučili tudi do 18 novih skladb.

Po letu 1960 sta vztrajnost in volja zborovodje obrodila uspešno uprizoritev operet Kovačev študent, Turški križ, Mlada Breda in Adam Ravbar. Pri Mladi Bredi so sodelovali tudi pevci in pevke iz Selc. Dobro obiskana je bila tudi spevoigra Vasovalci, ki so jo odigrali v Selcih in v Železnikih. Pri tej izvedbi je bila lepo zapeta pesem Jaz sem Kranjčičev Jurij, ki sta jo pela solista – tenorista Lojze Prevc ob nastopu v Selcih in Franc Benedičič na odru v Železnikih. Spevoigra Matajev Matija, ki so jo uprizorili selški pevci, je med obiskovalci požela veliko navdušenja. Spevoigre so bile pod Lojzetovim vodstvom odigrane z njegovimi pevci v Selcih, kasneje pa nekatere še s pevskim zborom v Železnikih. Pri učenju sodelujočih sta bila Lojzeta v veliko pomoč režiserja žena Olga in Matevž Šmid iz Železnikov.

Leta 1954 je bil na pobudo vodstva podjetja MLIP Češnjica ustanovljen mešani pevski zbor. Za vodenje so prosili Lojzeta, ki je bil takrat že polno angažiran, toda ni odrekel pomoči. Podjetje MLIP je kupilo klavir, vaje pa so imeli pevci v združenem domu na Češnjici.

Ob upokojitvi naše požrtvovalne zdravnice dr. Valerije Strnad v letu 1954 so ji pevci v Železnikih pod vodstvom zborovodje Lojzeta Šmida priredili celovečerni koncert. Lepo okrašena dvorana kulturnega doma (bivšega sokolskega doma) je bila polno zasedena. Nekateri pevci iz Železnikov (Konrad Triller, Franc Thaler, Franc Benedičič) se še danes dobro spominjajo pesmi Simona Gregorčiča: "Pod trto bivam zdaj v deželi rajsko mili, srce pa gor mi sili nazaj v planinski raj ...", ki so jo peli na tem koncertu.

Nekaj časa je Lojze Šmid vodil kar pet pevskih zborov v Selški dolini, saj takrat ni bilo na voljo ustreznega kadra, ki bi bil večš tega dela. Ko so nastajali novi zbori, so ga prosili za pomoč. Pri učenju teorije je pomagal tudi članom Selške pihalne godbe. (Dirigent selških godbenikov je bil Franc Megušar, p. d. Blaznik.)

Najbolj se je seveda odražalo njegovo delovanje pri vodenju pevskih zborov v Selcih. Vestno je učil in vodil cerkveni mešani pevski zbor ter Mešani pevski zbor Janez Luznar, ki je več let deloval v Selcih pod okriljem tamkajšnjega istoimenskega kulturnega društva.

Ubrana melodija orgelskih piščali ter strun klavirja je Lojzeta vselej močno navdihovala. Njegov glasbeni talent je v ustvarjalnih letih dosegal vidne uspehe na področju komponiranja lastnih skladb. Žena Olga je skrbela za pripravo besedil, Lojze pa

Selca – Krekov dom, junij 1960, Mešani pevski zbor Selca, slovesnost ob praznovanju 50-letnice zborovodja Lojzeta Šmida. Foto: arhiv Cirila Pogačnika

Selca – Krekov dom, junij 1960, Moški pevski zbor DPD Svoboda Železniki z zborovodjem Lojzetom Šmidom ob njegovem jubileju – 50. rojstnem dnevu. Foto: arhiv družine Šmid

Spevoigra Adam Ravbar v letu 1961 na odru kulturnega doma v Železnikih. Uprizoril Moški pevski zbor z amaterskimi igralci DPD Svoboda Železniki v režiji zborovodje Lojzeta Šmida. Foto: arhiv Franca Thalerja

Spevoigra Mlada Breda v letu 1961 na odru kulturnega doma v Železnikih. Uprizorili pevci in igralci Moškega zbora DPD Svoboda Železniki pod vodstvom zborovodje Lojzeta Šmida, režija Olga Šmid. Foto: arhiv Marije Skrt

Moški pevski zbor
DPD Svoboda
Železniki, na VI.
Čipkarskem dnevju
25. avgusta 1968
v Železnikih.
Foto: Anton Sedej

za glasbeno podobo. Nastalo je preko 50 pesmi za cerkveno petje. Škoda, da so se partiture njegovih skladb porazgubile, in ob zbiranju gradiva za pričujoči članek sem uspel dobiti le eno, ki jo skrbno hrani Lojzetova hčerka Mira, poročena Freljih. Vsako leto je Lojze redno obiskoval tečaje za organiste in pevovodje v Ljubljani. Te vrste izobraževanje mu je veliko pomenilo, saj je pridobil nove izkušnje na področju igralskih in dirigentskih spretnosti in se glasbeno razvijal naprej. S sorodnimi ustvarjalci – organisti so si izmenjevali izkušnje, kar jim je nedvomno koristilo. Po upokojitvi 1. 1. 1966 se je še bolj prizadeval za napredek zborovskega petja v Selcih in Železnikih.

Leta 1973 so pripravljali rekonstrukcijo regionalne ceste skozi Selca. V načrtu je bilo rušenje Kramarjeve hiše – župnišča in sosednje Jakelnove hiše, v kateri je bila nekdaj dobro znana vaška gostilna, katere lastnica je bila Franja Šlibar. Stavbi so porušili v letu 1972–1973. Na malo odmaknjeni lokaciji so zgradili novo, večje, moderno župnišče, ki ga je 17. decembra 2000 blagoslovil ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rode. Šmidovi so se iz Kramarjeve hiše morali preseliti, zato so kupili starejšo Bregovcovo hišo v Selcih (v Selnici).

V posebno zadovoljstvo vseh je 10. maja 1976 v župnijski cerkvi sv. Petra v Selcih posnel cerkveni mešani pevski zbor župnije Selca Radio Vatikan. Na-

Samostojni koncert
Mešanega pevskega
zboru Selca z
zborovodjem
Lojzetom Šmidom
ob praznovanju
1000-letnice Selc
v letu 1973.
Foto: arhiv Šmidovih

Pred domačo hišo drago...

Polčas

Handwritten musical score for the song "Pred domačo hišo drago...". The score is written on three systems of staves, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are written below the vocal lines. The music is in a simple, folk-like style with a clear melody and accompaniment.

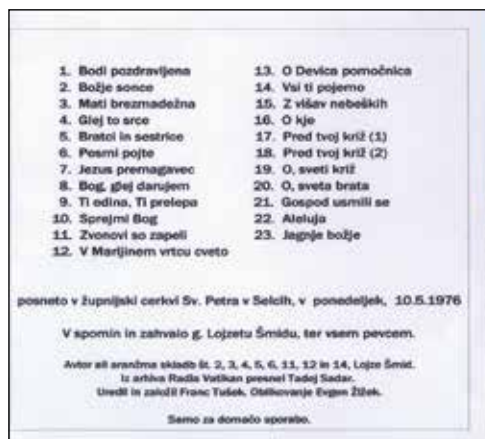
Pred do--ma-čo hi-šo drago, poje--mo ti gaj vslo--vo. Zjubi Srbski se osti
 z-je, ob krah ne-mi in sto-ji-jo. Čepnar y--tiknil je trgi glas, v mislih
 anj in boš nez čas. Spomin na Te ne bo se izgubil, kaj nek ki si tako jih izgubil. Še ti

Handwritten musical score for the song "Klicé mo stol-vo; Šaj lahka ze-njica ti bo. Čepnar y.". The score is written on a single system of staves, with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are written below the vocal line. The music is in a simple, folk-like style with a clear melody and accompaniment.

Klicé mo stol-vo; Šaj lahka ze-njica ti bo. Čepnar y.

lela 9. 11. 1970
 Šmid

Originalna partitura pesmi Pred domačo hišo drago, katere besedilo je napisala Olga Šmid, glasbeno podobo pa je dodal skladatelj Lojze Šmid. Prepis Olge Šmid, arhiv Mire Freljih

Naslovnica zgoščenke z 10. maja 1976, ki je bila posneta v spomin in zahvalo Lojzetu Šmidu in selškim cerkvenim pevcem.

stopili so solisti: Marica Tušek, Anica Bešter in Lovro Benedičič. Med drugimi so peli tudi pesmi, katerih avtor je bil Lojze Šmid: Božje sonce, Mati Brezmadežna, Glej to srce, Bratci in sestrice, Pesmi pojte, Zvonovi so zapeli, V Marijinem vrtcu cveto in Vsi ti pojemo. Pesmi je iz arhiva Radia Vatikan presnel na zgoščenko Tadej Sadar, uredil in založil pa domačin Franc Tušek, Mesarjev, iz Selc, naslovnico zgoščenke pa je oblikoval Evgen Žižek.

Lojze Šmid – skladatelj in zborovodja ob pianinu doma v Selcih leta 1971. Foto: arhiv Šmidovih

Cerkveno petje v Selcih je bila Lojzetu prva skrb, s katero je vsa leta delil usodo in uspehe mešanega pevskega zbora. V tej pevski zasedbi so mu bili še posebno v veliko pomoč solisti in solistke, ki so mu stali vedno ob strani: Rezka Demšar – sopran, Milka Hudolin – sopran, Marija Eržen (Skr) – sopran, Cirila Radošević – sopran, Ivanka Ravnihar – sopran, Anica Bešter – alt, Štefka Pintar – alt, Marica Tušek – alt, Lovro Benedičič – tenor, Lojze Prevc – tenor, Matija Šmid – bas, Ciril Pogačnik – bas. Seveda pa tukaj ne gre prezreti zavzetosti ter dobrega posluha ostalih, ki so sodelovali pri cerkvenem zboru.

Lojze Šmid je bil vsa leta, dokler mu je služilo zdravje, ves predan glasbenemu ustvarjanju. Nešte-

Bregovcova hiša v Selnici – Selca, novi dom Šmidovih. Foto: arhiv Šmidovih

Pevke in pevci iz Selc in Železnikov z zborovodjem Lojzetom Šmidom v Selcih pri odkritju nove spominske plošče Janezu Evangelistu Kreku. Foto: arhiv Franca Benedičiča

Moški pevski zbor DPD Svoboda Železniki na koncertu v kulturnem domu v Železnikih 8. januarja 1976. (Ob tem dogodku je med nastopom na odru preminil pevec, drugi basist Jože Benedičič, p. d. Putovc.) Foto: Anton Sedej

Moški pevski zbor DPD Svoboda Železniki ob odkritju spominske plošče akademiku Francetu Koblarju na Racovniku v Železnikih, 31. oktobra 1976. Foto: Anton Sedej

Nastop združenih pevskih zborov MoPZ DPD Svoboda Železniki in MPZ KUD Janez Luznar Selca z zborovodjem Lojzetom Šmidom v kinodvorani na Češnjici v Železnikih 28. maja 1977. Foto: arhiv Anice Bešter

to pevskih revij, akademij, proslav in drugih javnih nastopov je bila njegova naloga, ki jo je vestno in odgovorno opravljal. Pevski zbori, ki jih je vodil, so dosegali dobre rezultate. Vse to mu je bilo v veliko zadovoljstvo.

Poslušalci in pevci so bili Lojzetu Šmidu hvaležni za njegovo požrtvovalnost in trud. Poleg službe je bila Lojzetova največja skrb vodenje pevskih zborov

v Selcih in Železnikih. Redno je naprej poučeval in vodil cerkveno petje v domači župniji ter moški pevski zbor, ki je deloval pod okriljem DPD Svoboda v Železnikih.

Po prenehanju delovanja omenjenega zbora se je v letu 1981 ustanovil deloma pomlajeni Moški pevski zbor Niko Železniki, ki ga je prevzela pod svoj krov tovarna Niko. Takratni direktor Peter Polajnar

Našitek na oblekah pevcev MPZ NIKO Železniki. Osnutek izdelal Peter Polajnar.

Predstavnik ZKO Škofja Loka Valentin Bogataj izročja priznanje zborovodji Lojzetu Šmidu ob pevski reviji 28. maja 1977 v kinodvorani na Češnjici v Železnikih. Foto: arhiv Anice Bešter

V. občinska revija pevskih zborov 12. maja 1979 v OŠ Podlubnik v Škofji loki. Nastop MoPZ DPD Svoboda Železniki z zborovodjem Lojzetom Šmidom.
Foto: arhiv Franca Benedičiča

Združeni pevski zbori KUD Janez Luznar Selca in DPD Svoboda Železniki z zborovodjem Lojzetom Šmidom na V. občinski reviji pevskih zborov 12. maja 1979 v OŠ Podlubnik Škofja Loka.
Foto: arhiv Franca Benedičiča

Moški pevski zbor Niko Železniki na koncertu v kulturnem domu Železniki leta 1982. Spredaj od leve: Vinko Rupar, Peter Tolar, Tomo Černe, Janez Rejc, Janez Gaser, Martin Zapušek, zborovodja Lojze Šmid, Rado Gračner, Franc Kalan, Franc Mohorič. Zadaj od leve: Janez Rovtar, Lovro Benedičič, Marjan Šmid, Miha Prevc, Jože Goljevšček, Ciril Pogacnik, Jože Markelj, Ciril Debeljak, Gabrijel Kristan, Mitja Košmelj in Anton Sedej.

MoPZ Niko Železniki na dvodnevem izletu v počitniškem domu Selške doline v Portorožu 18. in 19. junija 1983.
Foto: arhiv Antona Sedeja

je bil sam velik ljubitelj petja in razumevajoč podpornik novega zbora. Ker je bil stari pianino dotrajan, je podjetje Niko kupilo za potrebe pevskega zbora novega. Deloma pomlajena struktura zbora je kmalu pokazala dobre rezultate, s katerimi je bil Lojze očitno zadovoljen. Pevski zbor v novi sestavi je imel vaje redno tedensko v prostorih kulturnega doma na Trnju v Železnikih. Na vaje so se pripeljali skupaj iz Selc: Franc Bešter, p. d. Kalan, Ciril Debeljak, p. d. Bobk, Jaka Rovtar, p. d. Žimant, Ciril Pogačnik, p. d. Kremljevič, iz Dolenje vasi in Lovro Benedičič s Studena. Vrstili so se številni nastopi doma in v drugih krajih. Pevci so bili na željo svojcev pokojnih domačinov pogosto povabljeni k pogrebom, kjer so zapeli pred domačo hišo, med obredom v cerkvi in ob grobu pokojnika. V Moškem pevskem zboru Niko so prepevali pevci iz Železnikov, Sorice, Spodnjih Danj, Raven, Selc, s Studena, iz Topolj in iz Dolenje vasi. Zbor je imel svojega predsednika, tajnika in blagajnika. Ti so skrbeli za organizacijo in delovanje zbora. Zborovodja Lojze je cenil in z zadovoljstvom spremljal dobro organizacijo v novem pevskem zboru, očitno zadovoljni so bili tudi pevci. Moški zbor Niko se je redno odzval povabilom na nastop na pevskih revijah takratne Občinske kulturne skupnosti, na katerih so zaslužnim pevcem podelili tudi Galusova priznanja.

Zborovodja Lojze Šmid je bil pri učenju na pevskih vajah zelo dosleden, njegov osebni pristop do pevcov je bil vedno prijazen. Potrepežljivo je spremljal petje posameznika in celotnega zbora toliko časa, da je bila dosežena ustrezna kakovost zapete pesmi. Skoraj se ni zgodilo, da bi Lojze pokazal slabo voljo. Pevske vaje niso bile samo učenje dobrega petja, bile so tudi priložnost za prijetno druženje z veliko humorja in smeha, zato so pevci radi prihajali na vaje. Pevci so radi hodili na organizirane izlete, kamor so bile objavljene tudi njihove žene in dekleta.

Na izletu v Portorožu 18. junija 1983 sta predsednik MoPZ Niko Železniki Janez Rihtaršič in tajnik zbora Anton Sedej izročila zborovodji Lojzetu Šmidu priznanje za dosežene uspehe. Foto: arhiv Antona Sedeja

Moški pevski zbor
Niko Železniki na
izletu skupaj s svojci
pred počitniškim
domom v Portorožu
19. junija 1983.
Foto: arhiv
Antona Sedeja

Moški pevski zbor Niko
Železniki z zborovod-
jem Lojzetom Šmidom
ob otvoritvi nove šole
in vrtca v Selcih
22. avgusta 1982.
Foto: arhiv
Vere Košmelj

Pevci Moškega
pevskega zbora Niko
Železniki ob nastopu
pri spomeniku padlim
v Dolenji vasi julija
1983. Foto: arhiv
Vere Košmelj

Kakovost petja zboru je bila zelo odvisna od nekaterih posameznikov, ki so imeli dober posluh ter ustrezno barvo glasu. V Moškem pevskem zboru Niko je bil to nedvomno basist Gabrijel Kristan, p. d. Kristanov Jela. Bil je odličen pevec in solist, ki je s svojim izostrenim glasom izstopal že v zgodnji mladosti tudi pri cerkvenem mešanem pevskem zboru v Železnikih, ki ga je vodila organistinja Marija Lotrič (1894–1969), p. d. Fajgelnova mama (stara mama znanega tenorista Janeza Lotriča), kasneje pa organist France Gačnik (1927 – 1988), takratni župnik v Sorci in Davči. Zborovodja Lojze je pevca in basista Gabrijela Kristana izredno cenil.

V svoji glasbeni karieri je Lojze prejel od lokalnih oblasti in organizacij v Selcih in Železnikih ter od Zveze kulturno-prosvetnih organizacij občine Škofja Loka za vodenje pevskih zborov in delovanje na področju kulture številna priznanja. Posebno se je njegova skromnost odražala v tem, da ni nikoli zahteval nobenih honorarjev, ki bi mu vsaj delno poplačali opravljeno dragoceno kulturno delo. Vesel je bil

vsake pohvale. Lepo petje zborov je bilo Lojzetu v največje zadovoljstvo. To mu je pomenilo največ.

Cerkveni mešani pevski zbor Selca in Moški pevski zbor Niko Železniki sta bila zadnja Lojzetova skrb. Kot organist in zborovodja ju je vodil pred nastankom bolezni in oslabelosti. Ciril Pogačnik ima lepe spomine na zadnje srečanje z Lojzetom, ko so mu na predvečer praznovanja njegovega 80. rojstnega dneva 4. novembra 1990 pevci zapeli pod oknom njegovega doma Bregovcove hiše v Selcih. To je bilo tudi Lojzetovo slovo od prijateljev pevcev ter ljubiteljskega dela, ki mu je bil ves predan celotno ustvarjalno obdobje.

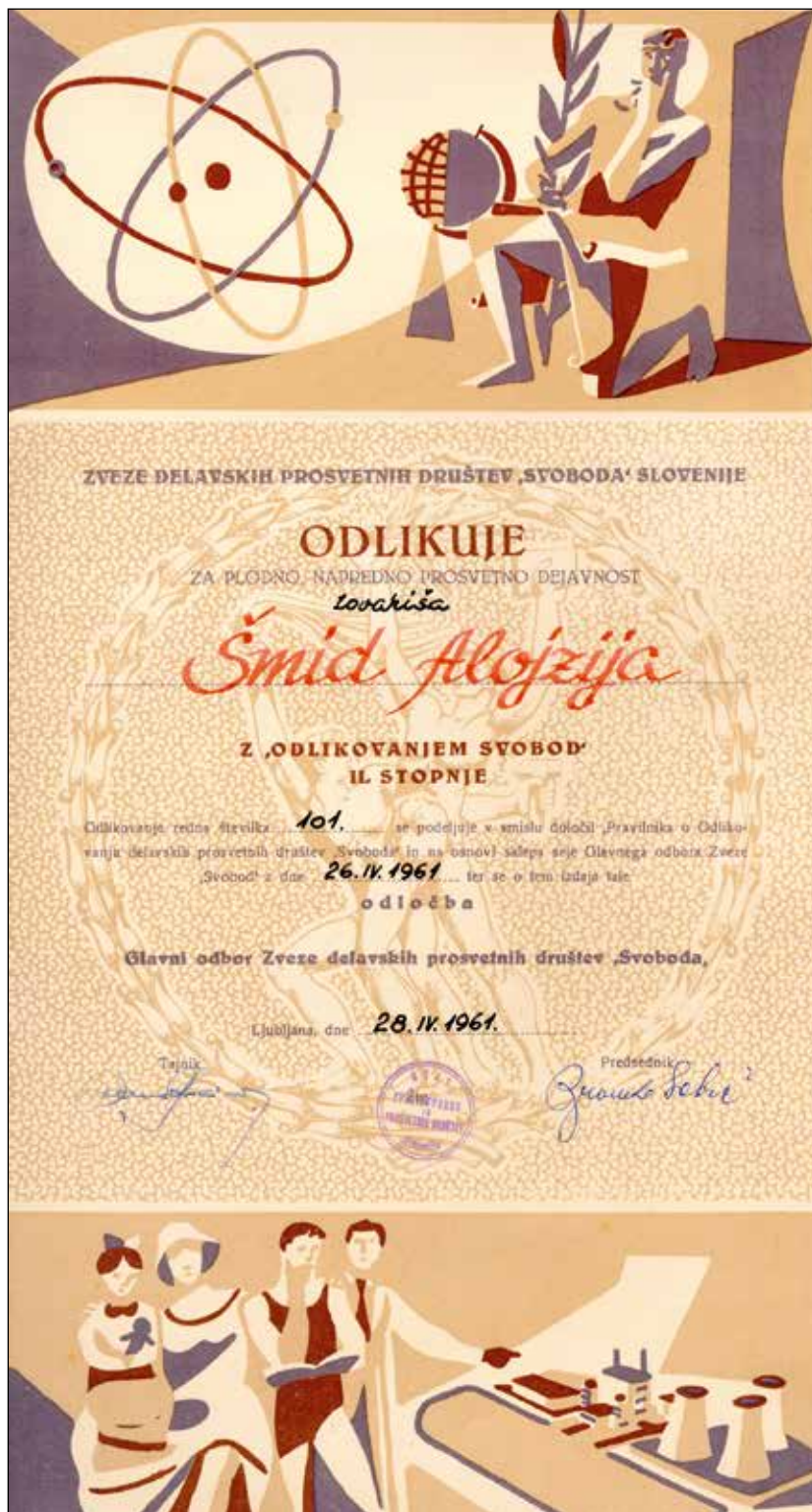
Kasneje je Lojze le še poredko sedel za domači pianino. Črno-bele tipke, ki se so jih toliko let dotikali Lojzetovi spretni prsti, so obnemele. Sosedje niso več slišali prijetnih zvokov pianina, ki so se prej čuli skozi stara okna Bregovcove hiše. Začele so se starostne težave z zdravjem, ki so Lojzetu jemale voljo do vsega tistega, kar je v življenju počel najraje. Njegovi pevci so ga radi obiskovali, kar mu je bilo

v posebno zadovoljstvo. Z njimi je rad obujal spomine na bogato prehojeno pot, na kateri so skupaj doživljali mnogo lepih trenutkov.

Zaradi poslabšanja zdravja so Lojzeta odpeljali na zdravljenje v ljubljanski klinični center, kjer je 17. junija 1995 umrl. Na njegov god, 21. junija 1995, ga je poleg sorodnikov, njegovih pevcev, znancev in prijateljev k zadnjemu počitku na selško pokopališče pospremila velika množica.

Priznanje Krajevnega odbora SZDL Železniki Lojzetu Šmidu 6. 1. 1965. Arhiv Šmidovih

Odlikovanje
Lojzetu Šmidu
28. 4. 1961.
Arhiv Šmidovih

Priznanje ZKO Občine Škofja Loka Lojzetu Šmidu 3. 7. 1975. Arhiv Šmidovih

Priznanje KS Železniki Lojzetu Šmidu 11. 1. 1979. Arhiv Šmidovih

Ob grobu se je od Lojzeta poslovil njegov dolgoletni pevec Ciril Pogačnik, p. d. Krempļjev Ciril, iz Dolenje vasi s poslovilnim govorom:

"Združeno smo izbrali misli v zavesti nemoči. Ali bodo v celoti dovolj verodostojno odkrile in osvetlile pogled v njegovo življenje? Lojze se je s svojim delom namreč zapisal v srca množice že pokojnih in še živečih ljudi po vsej Selški dolini.

V letu 1910 so v že številno družino pri Bercetovih sprejeli še enega fanta in ga krstili na ime Alojzij. Po osnovni šoli so domači Lojzetu omogočili nadaljnje izobraževanje. Uspešno je zaključil učenje za pevovodja in organista na orglarski šoli v Ljubljani. Pri 19 letih je začel voditi tamburaški orkester, v župnijski cerkvi pa je kot organist v letu 1930 zamenjal svojega predhodnika Andreja Štampiharja. Svoj vsakdanji kruh si je služil kot tajnik občine Selca.

Tik pred začetkom druge svetovne vojne sta si z učiteljico Olgo Jeglič ustvarila družino.

V letu 1943 so se na predlog Alojza Šmida in cerkovnika Jožeta Ravniharja ob sodelovanju Antona Švelca, župnika pri sv. Lenartu, odločili za popolno prenovo orgel. Obnovil jih je mojster Jenko iz Šentvida in prvokrat so zapele v nedeljo, 16. julija 1944.

Med vojno so okupatorji izselili, izgnali večino izobražencev. Lojze je k sreči smel ostati doma. Ko v Selcih ni bilo duhovnika, so bile ob nedeljah in praznikih molitve, ki jih je na orglah spremljal Lojze. 8. septembra 1944 ob 7. uri zjutraj pa je pesem Marija, pomagaj nam prekinila eksplozija v bivšem župnišču in kaplaniji. Tisti trenutek se je spremenil v jok in ihtenje v strahu, kaj se bo še zamajalo. Vendarle je vojna minila in poleti leta 1945 se je iz izgnanstva vrnil župnik Pavel Kržišnik.

V avgustu 1949 je bil prepovedan pouk v šolah. Takrat je tudi Lojze moral orglanje v cerkvi za nekaj časa opustiti. Sreča, da ga je lahko nadomestil njegov brat Matija.

Po omilitvi t. i. ukrepov je Lojze smel spet pritisniti na tipke selških orgel. Spet je vodil pevski zbor in igral na orgle pri jutranji in dopoldanski maši ter večkrat pri popoldanskih molitvah.

Po letu 1951 je skoraj trideset let učil in vodil Moški pevski zbor DPD Svoboda v Železnikih, potem pa še Moški zbor Niko, kjer nas je naučil preko sto pesmi. V Selcih je učil najmanj štiri spevoigre: Mlada Breda, Kovačev študent, Adam Ravbar in Darinka.

Ob 1000-letnici Selc v letu 1973 je mešani pevski zbor v Selcih naučil 22 pesmi. V tistem času je bil ta zbor eden najštevilnejših v občini Škofja Loka. Učili smo se za nastope na občinskih pevskih revijah.

Lojze pa ni živel samo s civilnim, temveč tudi s cerkvenim letom. V adventu smo slišali V revii zdihuje celo stvarjenje ter Čuj iz višav veseli glas, ki sta še polepšali božične dni, ob novem letu pa opomin: "Ko leta tek je dokončan, nazaj nam nikdar več ni dan – to srca naj prešine!" V januarju je zvenelo: "Le spi, nebeško dete ti ..., komaj se zbudiš, te čaka težki križ!" Postni čas je začela Lojzeta Kristus na križu visi z izredno globoko vsebino. Velikonočne so nas dvigale iz otopelosti preko poletja vse do praznika vseh svetih, ko nas je učil: "Glejmo danes, o kristjani, z vernim srcem gor v nebo!", slišali smo tudi Foersterjevo: "Tamkaj vam je sam Bog Večni zbrisal iz oči solze."

Po drugem vatikanskem zboru je prevedel iz latinskega v slovenski jezik veličastno Gruberjevo skladbo Prva nedeljska maša iz leta 1901.

Ko smo snemali za Vatikanski Radio, smo posneli več njegovih pesmi. Ustvaril je melodijo za več kot petdeset pesmi, ob pomoči žene Olge pa tudi besedila.

Pater Leskovec je nekoč pripomnil: "Preveč je skromen!" Zastavljamo si vprašanje: Kje je črpal moč in voljo, da je vse to zmozel? Vedno je vedel vsaj en dan prej, kakšna odgovornost je pred njim. Zanj je bil izgovor za izostanek edino le resna bolezen. Nikdar ni vpraševal po denarnem plačilu. V jeseni živiljenja je bil srečen, če mu je zdravje dopustilo še kakšno glasbeno delo. Za sklep pa moramo naglasiti: V poslednjih letih je bil šibkejšega zdravja in priznanje gre hčerki Miri in njeni družini ter vsem domačim in tudi zdravnikom, da je zmozel dospeti do teh let. Danes, na njegov god, se s spoštovanjem od njega poslavljamo. Hvaležni smo za vse ure in dneve, ko je nesebično učil in vodil naše zборе. Hvala in zbogom, Lojze!"

Olga Šmid (roj. Jeglič) 1910–1995

Olga Jeglič, poročena Šmid, je bila rojena v Selcih 17. 7. 1910 očetu Josipu Jegliču (1884–1914) in materi Mariji, roj. Šlibar (1879–1952), p. d. Jakelnovi. Oče Josip je prišel v Selca iz Podbrezj na Gorenjskem, ker je nastopil službo učitelja na šoli v Selcih. Poučevat je hodil tudi v Podlonk. Stanoval je v takrat dobro znani selški gostilni pri Jakelnu (pri tej hiši je bila gostilna od 1712. leta). Tam je spoznal bodočo ženo, Olgino mamó Marijo Šlibar. Zaradi slabega zdravja je oče Josip v hčerini rani mladosti umrl. Olga je imela še mlajšega brata Jožeta, ki je dokončal študij prava in se poročil z Milko Bešter (1919–2005), p. d. Kalanovo, iz Selc.

Olga je obiskovala štiriletno osnovno šolo v Selcih. Z Lojzetom Šmidom sta bila sošolca in že v otroštvu dobra prijatelja. Šolanje je nadaljevala v ljubljanskem Marijanišču, po tem je uspešno končala štiriletno učiteljske v Mariboru. Olgi je bila pri študiju v veliko oporo njena teta Alojzija Jeglič, očetova sestra, ki je bila več let učiteljica v Dražgošah.

Svojo prvo službo je Olga nastopila leta 1930 v šoli na Bukovici. V službo je hodila vsak dan peš, kar ji je bilo v posebno veselje, saj je spotoma rada pokramljala z vaščani, ki jih je srečevala po poti pri domačih hišah ter ob delu na travnikih in njivah v Dolenji vasi in vzdolž Bukovškega polja.

Jegličeva družina leta 1912, mati Marija, roj. Šlibar, hči Olga in oče Josip Jeglič, učitelj v Selcih. Foto: arhiv Šmidovih

Rojstna hiša Olge Šmid (Jeglič) v Selcih pri Jakelnu, nekdanje tu znana vaška gostilna.
Foto: arhiv muzeja v Škofji Loki

Velika noč 1943, mati Marija Jeglič, sin Jože in hčerka Olga, por. Šmid. Foto: arhiv Šmidovih

Zanimiva je pripoved Olgine učenke Milke Potočnik, roj. leta 1926, p. d. Šinkarjeve mame, ki sem jo obiskal v ponedeljek, 25. februarja 2008, popoldne na njenem domu na Bukovici št. 24. Milka Potočnik, p. d. Tomažancova, roj. Mušič, je bila doma s Praprotna. Njen oče se je priženil na Praprotno z notranjskega konca.

O spominih na svoja prva šolska leta mi je prijazen Šinkarjeva mama pripovedovala:

"Lepe spomine imam na čas, ko sem v letu 1933 pričela obiskovati 1. razred ljudske šole na Bukovici. Sprejela nas je prijazna učiteljica Olga Jeglič, doma iz Selc, ki me je učila do 3. razreda. Dobro mi je ostalo v spominu, kako je dan za dnem hodila peš po stranski bližnjici ob reki Sori vzdolž Bukovskega polja. Do ševljskega mostu so jo vedno radi spremljali njeni učenci z Bukovice in iz Ševlje. Učiteljica Olga nas je veliko naučila, imela je prijazen, domač odnos do nas otrok, bila nam je kot naša druga mama. Prav zaradi svoje prve učiteljice Olge, ki nas je tako lepo učila in skrbela za nas, sem že v 1. razredu dobila veselje do šole.

Prav danes, preden ste vi vstopili v hišo, sem razmišljala, kako se je nam otrokom posvečala, posebno prvo leto. Sama ni vedela, kako bi nas najbolje privabila k učenju. Šolski urnik je bogatila s pripovedovanjem krajsih pravljic in zanimivih zgodb, ki smo jih otroci z navdušenjem poslušali. Učila nas je tudi različna ročna dela: šivanje, vezenje – delali smo male prtičke, to smo počeli vsi v razredu, tudi dečki ... Spominjam se je, kako nam je delala košarice iz papirja, v katere smo dali cvetje, ko smo posipali poti pri procesijah. Na šoli sta takrat poučevala dva učitelja: Oton Fink, ki je bil tudi upravitelj, in Olga Jeglič. V razredu je bilo kar veliko učencev, ki so prihajali z Bukovice in okoliških vasi Praprotno, Sv. Tomaž, Stirpnik, Ševlje, Križna Gora – Srednikova grapa, Rantovše in Spodnja Luša. Kasneje, ko je učiteljica Olga zapustila našo šolo in pričela učiti v Selcih, smo jo bukovski otroci radi obiskovali.

Poleg njenega dela na naši šoli je Olga takrat oživila tudi kulturno življenje na Bukovici. Spominjam se, ko je zbrala nekaj fantov in deklet in

Osnovna šola na Bukovici, kjer je Olga Šmid nastopila svojo prvo učiteljsko službo. Foto: arhiv OŠ Bukovica

jih naučila dve igri: Verigo in Našo kri, ki so ju uprizorili na Šinkarjevem podu. Na ogled igre so prišli tudi otroci, tudi midva z bratom Tinetom. Doma so nama dali toliko denarja, kolikor je bila vstopnina, mislim, da je bila en dinar. Brat je tisti dinar izgubil in vsa žalostna sva stala pred podom, toda Šinkarjev, ki je pobiral vstopnino, naju je vseeno spustil noter. Igralci so bili sami domačini z Bukovice in iz Dolenje vasi. Kulise so postavili kar na našem podu, gledalcev je bilo veli-

ko. Dobrih ljudi, kot je bila učiteljica Olga, se bom vedno rada spominjala."

Po prvih šestih letih službe je bila učiteljica Olga leta 1937 premeščena v Selca. Selška šola je bila v tistem obdobju že šestrazredna. Na šoli so poučevali štiri učiteljice in dva učitelja. Učitelje so takrat pogosto premeščali, le njena sodelavka Vida Štolfa je bila v Selcih 12 let. Šola je skrbela tudi za pouk kmetijstva, kar je zelo dobro vplivalo na vzgojo, saj so šolo obiskovali večinoma otroci iz kmečkega okolja.

Selška igralska skupina 29. decembra 1935 ob 70-letnici Krekovega rojstva in uprizoritvi igre Turški križ. Foto: arhiv Šmidovih

Amaterske igralkе na selškem odru leta 1932.
Od leve: Olga Jeglič – Jakelnova, Francka Čenčič
– Pavlicova in Štefka Debeljak – Bobkova.
Foto: arhiv Šmidovih

S sošolcem in dobrim prijateljem Bercetovim Lojzom (Lojzom Šmidom) sta že od otroških let prijateljela in se družila skupaj z vaškimi sovrstniki. Po poroki z Lojzom leta 1937 je bila Olgi poleg službe prva skrb mož Lojze in kasneje njuna otroka sin Lojze (rojen leta 1939) in hčerka Mira (rojena leta 1940). Kot skrbna žena in mati je vzorno skrbela za vzgojo svojih otrok. Družinska harmonija Šmidovih se je odražala tudi v njeni učiteljski službi, saj je z materinskim čutom in odnosom skrbela za svoje učence.

Leta 1941 je v selški šoli poučevalo šest učiteljev. Prve dni okupacije je pouk potekal še v slovenskem jeziku. Potem je okupator šolo zaprl in zapečatil, oba učitelja, Jožeta Zupančiča in Alojza Markiča, so Nemci odpeljali v izgnanstvo, učiteljice pa je iz šole odstranila policija. Kmalu so prišli nemški učitelji in poučevali v nemščini. Med njimi je bil neki univerzitetni profesor z Dunaja, ki ni bil hitlerjanec. Šolsko poslopje je zasedla nemška policija. Kasneje so prihajale poučevat tečajnice, ki naj bi vzgajale mladino v nacističnem duhu. Toda uspeha v tej smeri ni bilo. Skrb za otroke so prevzele domače prostovoljke, ki so učile po domovih. Ena od njih je bila tudi Ivanka

Stara šola v Selc, kjer je Olga Šmid poučevala od leta 1937 do upokojitve leta 1965.
Foto: arhiv Šmidovih

Ravnihar - Krek, ki je jeseni leta 1944 v domači hiši št. 6 na lastno pobudo začela poučevati otroke iz Selc in z Golice.

Po 9. maju 1945, ko je bil okupator pregnan, so šolo zasedli partizani. Šolske stavbe niso mogli takoj popraviti, zato so zasilno učilnico uredili v dnevnici sobi Kramarjeve hiše, v Selcih št. 10.

S poukom so pričeli že 12. maja 1945. Učiteljica Olga Šmid je takrat v dveh oddelkih poučevala 70 otrok. Učence 1. in 2. razreda je učila dopoldne, 3. in 4. razreda pa popoldne. Redno šolsko leto so pričeli 15. oktobra 1945. K sreči se je vrnil upravitelj Jože Zupančič. Poleg Olge Šmid so poučevale še Srečka Poljšak ter začetnici Minka Hafner in Vera Vidic. V naslednjem šolskem letu 1945/46 je pouk potekal v mladinskem domu. V zasilno obnovljeno šolo so se preselili šele marca 1946. Šolski kader je bil zelo obremenjen, saj so pozimi organizirali še kmetijski nadaljevalni tečaj za okoli 50 fantov in deklet. Šola je takrat pripravljala tudi izobraževalne tečaje za odrasle, ki so bili med vojno prikrajšani za osnovno-šolsko izobrazbo. Počasi so se razmere spet normalizirale, tako da je bilo v šolskem letu 1946/47 spet šest razredov s šestimi učitelji. Šola je obiskovalo

223 učencev. S šolskim letom 1947/48 je Olga Šmid prevzela mestočasne šolske upraviteljice, ker je bil dolgoletni upravitelj Jože Zupančič premeščen v Železnike. To imenovanje je bilo zanjo takrat izjemno, saj Olga kljub temu, da je bila na šoli v Selcih med najstarejšimi in najboljšimi učitelji, kasneje nikoli ni imela več nobene možnosti postati upraviteljica šole. Vzroka za to sta bila njeno politično prepričanje in to, da je bila verna, njen mož Lojze pa organist. To je bil čas posebne diskriminacije, ki so jo po drugi svetovni vojni na Slovenskem doživljali mnogi intelektualci in izobraženci, kadrovanje pa so žal krojili ozko usmerjeni nešolani vaški in občinski politični veljaki.

Olgi je bil poklic učiteljice prirojen. Vedno je bila hvaležna staršem in teti Lojzki, ki so ji svetovali k odločitvi za učiteljski poklic, še posebno očetu Josipu Jegliču, ki je bil sam učitelj in obenem hčerini vzornik. Vse življenje je posvetila svojemu poklicu, otrokom in mladini ter veliko pripomogla k oživiljanju kulturnega vaškega utripa v Selcih. Na šoli je organizirala tudi folklorno skupino in mladi plesalci so nastopali na domačih prireditvah. Učencem je v njihove spominske knjige s svojo vzorno pisavo napisala nešteto

Spričevalo OŠ v Selcih s 15. junija 1949, ki ga je napisala razredničarka Olga Šmid. (Objavljeno z dovoljenjem lastnika Pavleta Šuštarja.)

Priznanje in zahvalo Olgi Šmid – OLO Kranj, 16. junija 1951. Arhiv Šmidovih

verzov, pesmi in vzpodbudnih stavkov, prav tako je domačinom, ki so praznovali razne družinske in druge jubileje, spesnila nešteto zanimivih prigodnic. Ob božičnih praznikih je otrokom pripovedovala zanimive božične zgodbe, ki se jih nekateri še danes radi spominjajo. Njeni učenci so jo spoštovali in bili hvaležni za njen prijazen odnos. Posebno skrb je posevečala učencem, ki so se težko učili. Zaradi svoje dobroščnosti, poštenosti in prijaznosti je pri njihovih starših vedno uživala velik ugled.

Učiteljica Olga Šmid je v okviru izvenšolskih dejavnosti pripravila in vodila več kuharskih tečajev, kjer so se vaška dekleta in gospodinje učile kuharskih veščin. Njeni tečaji so bili vedno dobro obiskani.

Po napornih službenih letih je Olga 1. 11. 1965 odšla v zasluženi pokoj. Težko se je poslovila od kolektiva in učencev osnovne šole v Selcih.

Vsa delovna leta na selški šoli je hrepenela po boljših delovnih pogojih. Stara šola v Selcih ni dosegala osnovnih standardov za normalno delo učiteljev in učencev. Zato je z velikim navdušenjem spremljala priprave na gradnjo nove osnovne šole. Ob odprtju novozgrajene šolske stavbe z vrtcem,

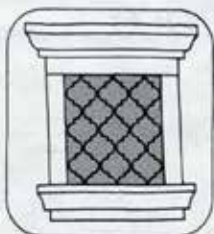
ki je bilo 22. avgusta 1982, je v krajevnem jubilejnem glasilu "Naš praznik" napisala nekaj zanimivih vrstic, ki odražajo veselje ob uresničitvi dolgoletne želje Selčanov.

Nekdaj je bilo dobro znano, da so vaški učitelji poleg svojega poslanstva skrbeli tudi za kulturni utrip v kraju, kjer so poučevali. Prav to je bilo tudi posebno poglavje v življenju vaške učiteljice Olge – njena zavzetost za kulturo v Selcih. Zato izrekamo Olgi zasluženo priznanje, saj je s svojo zavzetostjo prispevala k bogatejši kulturni dediščini Selc. Velika skrb režiserke Olge je bilo delo na selškem amaterskem odru. Vrstile so se proslave, akademije, razne slovesnosti in dramske uprizoritve, srce vsega je bila Olga Šmid. Na kulturnem področju je zapustila bogato sled, ki je zaznamovala Selca v času svojih ustvarjalnih let. Ves njen prosti čas je posvetila kulturi na vasi.

Režisersko delo je Olgi priraslo k srcu že v prvih letih njene učiteljske službe. Po drugi svetovni vojni se je Olga še bolj vneto posvetila temu delu. Veliko ji je pomenilo druženje z vaščani, med katerimi je znala poiskati igralce za nastop v različnih vlogah. Posebno

Tečajnice kuharskega tečaja v Selcih, ki ga je vodila Olga Šmid. Spredaj od leve sedijo: Francka Marenk – Dolenja vas, Cirila Šmelcer – Selca, Olga Šmid – Selca – vodja tečaja, Rezika Lotrič – Jamnik in Ančka Marenk – Dolenja vas. Zadaj od leve stojijo: Cilka Demšar – Sv. Lenart, Zofka Tomažin – Hrib, Francka Rovtar – Topolje, Ivanka Šolar – Topolje, Cilka Kokalj – Topolje, Lucija Šolar – Pozirno in Milka Bešter – Jamnik.
Foto: Šturm Železniki, arhiv Šmidovih

NAŠ PRAZNIK

Glasilo KS Selca je izdano ob otvoritvi nove šole in vrtca v Selcih. Uredniški odbor: Olga Šmid, Januz Solar in Niko Čeneč (glavni odgovorni urednik). Tisk: TK Osebniki tisk — Kranj. Glasilo je izšlo v 500 izvodih in ga prejme vsako gospodinjstvo KS Selca.

KS Selca
Posebna izdaja

KRAJEVNA SKUPNOST SELCA

Posebna izdaja glasila pod naslovom »Naš praznik« izhaja v počastitev izgradnje nove šole in vrtca v krajevni skupnosti Selca.

Leta 1973 smo praznovali 1000-letnico obstoja vasi. Leta 1977 smo praznovali 80-letnico galskega društva Selca. Leta 1978 smo praznovali 200-letnico šole. 22. 8. 1982 pa otvarjamo novo šolo z vrtcem.

Otroci, vaščani Golice, Dolenje vasi, Kališ, Lajš, Selc, Topolj in Zabrekev, prebivalci občine Škofja Loka in vse naše ožje in širše domovine, v Selcih je nova šola.

Zato smo lahko ponosni vsi, ki se pridružujemo veselju ob napredku šolstva in drugačnim pogojem za pridobivanje znanja, ki bo prav gotovo pripomoglo tudi k boljšim rezultatom gospodarjenja.

Torej zaelimo novi šoli, da bi vsaj toliko let kot stara, nudila našim otrokom tiste osnove znanja, ki bodo dajale temelj bodočega razvoja.

Zato kličemo vsi: Nova šola — naš praznik!

Niko Čeneč

POZDRAV ŠOLI

*Pozdravljen —
— naš hram prve učenosti!
Ponosni danes smo Selčani,
ko pred teboj stojimo zbrani,
Mladi, stari — se radujemo,
ko te občudujemo . . .
Odpirajo se tvoja vrata,
da mladina naša zlata
vstopila bo v svoj drugi dom.
Naj vsem bo dom!
Naj bo spomin
na padle vse
in v opomin,
da v miru le
gradi napredek set*

Olga Šmid

Naslovna stran lokalnega glasila KS Selca Naš praznik ob otvoritvi nove šole in vrtca v Selcih 22. avgusta 1982. Arhiv Šmidovih

ŠOLA V SELCIH

Preteklo je že mnogo let, ko že šola Selčani so imeli. Kje se učil je mladi svet? V župnišču se učili so, pisali in šteli.

Pred več kot 200 leti se prava šola je začela.

Kam je selška deca takrat hitela? Tam v stari mežnariji so se učili, glavnice svoje si bistrili. V malhi tablica, kamnički za malico trd kruhek in krljički. Če pa doma je bilo delo, ostali so doma veselo.

Večkrat palica je pela, če učenec bil je srbori. Boječ mladež v šolo je hitela, če »pustoba« v glavo ni htel it'.

Vsi moške za šolo niso bili vneti. Ukvarjali so raje z volji se, teleti. So rekli: »Naš bo pasel in krompir sadil, da »gvantec« bo in čišnice dobil.«

Počasi se ljudem zavest je okrepila. Naj mladina bi ozvezno se učila.

Pa občinski moške so skupaj stopili in sklenili, da bodo šolo zgradili. Nobena hiša ni žalovala, ko nova šola v vasi je stala. A! nekaterim očetom v glavo ni šlo, da obiskovanje šole obvezno naj bo. Je bilo dosti preglavic in dosti težav, dokler ni bilo v šoli vse, kakor je prav.

V okolišu se dosti otrok je rodilo. Več kakor dvesto jih je šola polnilo. Kar kmalu biš razredov je šest in komaj za vse bilo je mest.

Leta so tekla in šola starelata... Vojna ji zadnje lepote je vzela. Okupatorjem bila je bivališče pripravljena kot bunker, strlišče.

Moje srce se je radovalo, ker staro poslopje je vojno prestalo. A! kmalu postalo mi je prav žal, da kamen na kamnu se je ostal. Pa bi že tákkrat novo šolo zgradili, v novih prostorih se v svobodi učili.

Je malokdo vedel, kako težko v stari in mali šoli pouk je potekal. Učitelj, učenec se vsemu odrekal, kar drugi imajo, da ni jim hudo.

So poskušali pred desetletji ljudje, da Selčani novo šolo dobe. Vsi napori in vsa prizadevanja pravega niso našla odmevanja.

V šoli se je iz tal pokadilo, če se je v stare pečú zakurilo. Prički so gnezla pod podom meli in so pomladi veselo žgoleli.

Včasih so šolo malo stikali, da so prostori za silo obstali. Pa prišel je dan težko pričak'van... »Šola se v Selcih bode gradila. Tega prepreči nobena nam sila«, Krajevna skupnost je rekla.

In dela so stekla...

Začudeno gledali zdaj so Selčani in stikali glave so — skupaj vsi zbrani.

Prenehala pričkanja so, kje naj stoji, kje naj se nova šola gradi — ali v začetku, ali na koncu vasi, saj sredi vasi prostora nič ni.

Večkrat sem proti gradbišču hitela, a nisem bila nič kaj vesela. Kamor je zrla moje oko — vse tako čudno, prečudno je bilo.

So dalje zidali in so hiteli, da v šolskem okolišu bi vsi b'li veseli.

Ko so odstranili vso šaro, navlako, umazane plenke in tuli barako, se šola prikazala je — kakor nevesta. Še tujec opazi jo — saj mimo gre cesta.

Naj še to povem, da oko se mi je zasolžilo, ko se poslopje staro je odkrilo, ko so podrla se zidovi, ko izginili so vsi slediovi. Ostali so le še — spomini... Tu se je vzdaj mladi svet — več rodov — kar mnogo let.

Stara šola »slovo je vzela«, da bi nova — zažlebela.

Olga Šmid

LOVSKA DRUŽINA SELCA

Z uvedbo novega družbenega sistema po minuli vojni, je tudi lovstvo dobilo povsem drugi pomen. Lov ni bil več privilegij posameznikov, ampak je lovec lahko postal vsak član naše družbe, ko je bilo prosto mesto, če ni imel umazane preteklosti. Divjad pa je postala družbena lastnina.

Kot celotni družbeni sistem je tudi lovstvo šlo skozi razvojno pot naše samoupravne socialistične družbe, tako da danes lovec lahko postane vsak, ob enakih pogojih, če ima veselje do gojitve, čuvanja in lova divjadi.

Že 2. septembra 1945 leta so se v Selcih zbrali lovci Selške doline in postavili temelje lova na tem terenu, ki so bili navedeni v desetih točkah ter izvolili pripravljalni odbor za ustanovitev Lovske zadruge Selške doline. Kmalu nato je bila ta zadruga ustanovljena. Ker pa je bila preobširna, so lovci izrazili željo, da se razdelijo v tri lovske družine (Bukovica, Selca, Zelezniki).

Ustanovni občni zbor LD Selca je bil 21. julija 1946, na katerem so izvolili prvi uprav-

ni odbor: Basaj Alojz — starešina, Zupančič Jože — tajnik, Leben Miha — gospodar, Jelenc Karel, Šolar Blaž, Benedik Jurij, Prevc Jakob, Habjan Anton in Lotrič Franc. V tem času je LD obsegala območje Dražgoš, Selc in Češnjice. Lovišče LD Selca se je zmanjšalo leta 1948, ko je bilo ustanovljeno Gojtvno lovišče Ratitovec. 23. aprila 1950 leta je bil ponovno ustanovni občni zbor LD Zelezniki, in katero so se združile ponovno lovske družine Zelezniki, Selca in Bukovica. V tej obliki se je lovstvo razvijalo vse do leta 1954, ko se je pričelo ugotavljati, da je taka družina preobširna. Zato je prišlo do ponovne delitve na dve LD: Selca in Zelezniki.

Ponovni ustanovni občni zbor LD Selca je bil 14. marca

1954 leta. Od tedaj dalje LD Selca zajema območje dveh bivših lovskih družin — Bukovica in Selc. Pozneje je prišlo le do manjših mejnih sprememb.

Razumljivo je, da je v tem obdobju prihajalo do različnih reorganizacij, ker se je pač iskala najboljša organizacijska oblika. Seveda te spremembe niso toliko doprinele k napredku lovstva, kot bi steer, če bi bila že od samega začetka postavljena taka organizacijska oblika, ki ne bi zahtevala poznejših sprememb.

Zelo velik korak je bil napravljen v minulih letih po vojni na področju uplenjene divjadi. V prvih letih, ko še ni bil organiziran odkup, so si lovci uplenjeno divjad med sabo razdelili. Že leta 1948 pa je LD del uplenjene divjadi prodala Lovski zadrugi Ljubljana. Pozneje je vrsto let lovec lahko odkupil divjad po pavšalni ceni. Teče pa je drugo desetletje, ko se je tudi to spremenilo. Vso uplenjeno divjad namreč lovec lahko obdrži, vendar jo mora plačati po trenutni tržni ceni. Zavedamo se tega, da je divjad družbena lastnina in da smo lovci le upravljalci lovišča. Kdor tako ne misli in si lov zamišlja po svoje, mu ni mesta v naših vrstah.

Površina našega lovišča obsega 7579 ha gozdov, travnikov, njiv in sadovnjakov. Mejimo z LD: Škofja Loka, Poljane, Zelezniki, Jelovica, Kropa, Jošt in Križna gora. Z vsemi imamo dobre sosedske odnose. Medsebojno sodelovanje pa je najbolj razvito z LD Zelezniki in LD Poljane.

Vsa leta, predvsem pa po letu 1970 je članstvo v okviru »Nacrta obveznih del in obhodov v lovišču« vložilo v lovišča s svojim prostovoljnimi delom

Selški dramski igralci ob uprizoritvi igre Matajev Matija v režiji Olge Šmid. Od leve: Franc Bešter, p. d. Kalan, nepoznana, Tončka Klemenčič, p. d. Čotova, in Matija Megušar, p. d. Blaznik.
Foto: arhiv Anice Bešter

Selški igralci v Dražgošah leta 1967 ob uprizoritvi drame Bele vrtnice v režiji Olge Šmid. Od leve: Francka Benedik - Nastran, Franci Bešter, Irena Šmid, Janez Luznar, Marica Zupanc, Maks Pustavrh, Jože Nastran in Olga Šmid. Foto: arhiv Anice Bešter

je bila navdušena nad igrami, kjer je nastopalo večje število igralcev. Igralska sezona je bila bolj v zimskem času, saj so bili vaščani poleti zaposleni z delom pri kmečkih opravilih. Vsako leto so pripravili po eno igro, včasih pa tudi dve, če je bilo treba, ob raznih vaških praznovanjih tudi več. Po upokojitvi je še z večjim žarom nadaljevala svoje kulturno poslanstvo.

O bogati dediščini nekdanjega kulturnega utripa v Selcih so mi navdušeno pripovedovali domačini. Žal se je v njihovih arhivih ohranilo malo gradiva z izjemo nekaj spominskih fotografij. Hvala Bogu, da se najdejo ljudje, ki so dogodke zapisali v svoj dnevnik. Ena od teh je bila Anica Bešter, roj. Eržen, p. d. Kalanova, iz Selc. Spomini na Olgo in Lojzeta

Šmida so zanjo še danes povsem živi, saj je pela v pevskih zborih, ki jih je vodil Lojze, in igrala v igrah, ki jih je režirala Olga. Da se ne bi pozabilo, je Anica nekaj tudi zapisala. Tako so nastali spominski zapisi za obdobje od leta 1973 dalje, ko so pod vodstvom režiserke Olge Šmid igrali Tri sestre avtorja Janeza Evangelista Kreka. Igro so na selškem odru zaradi navdušenja gledalcev uprizorili kar petkrat. Gostovali so še 3. decembra 1973 v Davči ter 10. decembra 1973 v Besnici. Tudi 4. maja 1974 so jo ponovili na domačem odru v Selcih, nato še v Sorci. Veliko priznanje amaterski dramski ekipi iz Selc pod vodstvom režiserke Olge Šmid so bile polne dvorane obiskovalcev.

Jubilanti v Selcih 11. septembra 1960 pred staro šolo ob praznovanju 50. rojstnega dne (1910–1960). Na fotografiji sta tudi Olga Šmid v prvi vrsti šesta z leve in mož Lojze Šmid v zadnji vrsti prvi z leve.
Foto: arhiv Šmidovih

Opatov!
 Tvoja oded vedno je pivalkal.
 Na koncu like dobro si predstavjal.
 Ko odgnil se je oded,
 veal hi bil, salmen ali suoda.
 Ko parsa u xagru,
 igake o svoj se svet povne.
 Zda j opet odgnija u ravna
 in oded je revnina.
 V mladosti ocarjeni zdi se ti mo, mino.
 Da pa jpa dobro naj jpa olog, naj
 zelim to ti v mo tvoj!
 Zevanja naj bode dolga, reuna!
 Naj zna to ti reuna!

Odgnijena parsa naj bo par do
 kraja!
 Naj življe bo to igra lepa
 ~ sudi Kalanoviga raja!

KUD Selca

Selca, 10. novembra 1967.

Ivanu!
 Ves mlad in ves lep
 zdaj vstopaš v mo svet
 - s svoj stopa mlada duinea.
 Oblema se siva, namih aji lica.
 Da vedno bi o veu in mien piala,
 da ne bi tiral in topljenja svila!
 Zelimo par se, sea.
 Zopolnje naj priokomija, u sea.
 Naj o življeje lica opat zivari!
 Naj some, nisi vedno blati!
 Naj svet ljubavi mikdal ne povi!
 Da kome veslih najnik sta
 Najda to jebo,
 da vedno bi bil lpo!

Matija!

OSEMDESET let
 Si dočakal na tem svet!
 Enkrat le se to poodi.
 Mnogo, mnogo te jbi dni.
 Dobro ti prerasas leta ...
 Ero ti, kelimo vasi.
 Sto let Matija naj živi!
 Edero to klava rekimo.
 Tako parsa - kot tu vedimo.
 Leta tihla su in tabla.
 Enkrat hitro, al' povasi.
 Toda vedno se smitekla ...
 Naj tihol' se si naprej
 do kome rok karefektih
 mef!

Selca, 24. febr. 1985

Šmid Olga

Voščilo KUD-a Selca 10. novembra 1967 amaterskemu igralcu Franciju Beštru, ki ga je sestavila in napisala Olga Šmid. Arhiv Anice Bešter

Voščilo Matiju Šmidu - Bercetu, ob njegovem 80. rojstnem dnevu, ki ga mu je napisala Olga Šmid 24. februarja 1985. Arhiv Šmidovih

Olga Šmid ob veliki noči
1971 doma v Kramarjevi hiši.
Foto: arhiv Šmidovi

Veliko pripadnost in ljubezen do rojstnega kraja je Olga Šmid dokazala tudi s publikacijo "Selca nekoč", ki jo je napisala leta 1973 ob 1000-letnici Selc, izšla je v založbi Turističnega društva Selca.

V letu 1974 so selški amaterski igralci uprizorili igro Ljubezen v kovčku ter z njo gostovali tudi v okoliških krajih. Ena zadnjih uprizoritev na selškem odru v Olgini režiji je bila v letu 1975 drama Prevara.

Rdeča nit njenega kulturnega udejstvovanja je bila priprava programa za razna praznovanja in prireditve v Selcih. Nešteto pozdravnih in drugih govorov, ki so jih prebirali vaški predstavniki, je prišlo izpod njenega peresa. Na željo domačinov je sestavljala tudi govore in pesmi za poroke, rojstne dneve in godove. Pri vsem njenem ljubiteljskem delu, ki je bilo po drugi strani na profesionalni ravni, je bila vedno točna in natančna, pa tudi zabavna, če so to narekovale razmere.

V dnevniku Anice Bešter so zanimivi tudi zapisi o kuharskih tečajih, ki jih je večkrat organizirala in pripravila učiteljica Olga Šmid. Tečajev se je udeležilo do 25 udeleženk, ki so prihajale iz Selc in okoliških krajev. Ob sklepu so tečajnice pripravile kulinarčno razstavo ter pojedino, kar je vtilo udeleženkam še več volje in veselja do dela pri domačih štedilnikih. Na tečajih je sestavljene kuharske recepte in jedilnike po zamisli mentorice Olge Marica Freljih iz Topolj prepisala s pisalnim strojem in razmnožila.

Za bogato delo na področju kulture je Olga prejela številna priznanja od krajevnih in občinskih ustanov.

Zadnje leto sta se Lojze in Olga zaradi oslabelosti in poslabšanja zdravja preselila v stanovanje sina Lojzeta v Ljubljani. V istem stanovanjskem bloku je stanovala tudi hčerka Mira z možem. Tako je bila Mira lahko v veliko oporo in pomoč očetu in materi. Olga je umrla v Ljubljani 20. marca 1995. Poslednjič se je od spoštovane učiteljice Olge v Selcih poslovila številna množica vaščanov, znancev in prijateljev 23. marca 1995. S poslovnim nagovorom sta se pokojni zahvalila domači župnik Bojan Likar ter ravnatelj Osnovne šole Železniki Leopold Nastran.

Olga in Lojze Šmid na vasi v Selcih leta 1973 ob 1000-letnici Selc. Foto: arhiv Šmidovih

Priznanje Občine Škofja Loka, ki ga je 27. 1. 1964 prejela Olga Šmid. Arhiv Šmidovih

V Škofji Loki 8. februarja 1964 prejema Olga Šmid od Milana Osovnikarja, predsednika Skupščine občine Škofja Loka, občinsko Prešernovo nagrado. Foto: arhiv Šmidovih

Priznanje za delo in prijetno srečanje

Slovenski kulturni praznik — februar, so v Škofji Loki praznovali prav na poseben način. Ta dan je bila v prostorih škofovješke osnovne šole svečana proslava z bogatim kulturnim sporedom, nato pa so podelili najboljšim in najprizadenejšim kulturno-prosvetnim delavcem svečane diplome. Za večletno prizadevno šolsko in izvenšolsko delo so bile nagrajene učiteljice:

Olga Šmid iz Selc, Cvetka Žargi z osnovne šole Trata in Mara Jelovšek s škofovješke osnovne šole. Za dolgoletno delo pri škofovješkem kulturno-prosvetnem društvu Svoboda je prejela priznanje občinska uslužbenka Poldka Stiglic. Zaslužno priznanje je prejel tudi ravnatelj škofovješkega muzeja Andrej Pavlovec za ureditev in delo v škofovješkem muzeju.

Na prireditvi, ki sta jo organizirala občinska skupščina in sindikat prosvetnih delavcev, so povabili tudi upokojene prosvetne delavce. Udeleženci proslave so preživeli dan v prijetnem razpoloženju.

Takšna srečanja kulturno-prosvetnih delavcev bodo pritejali odslej v škofovješki občini vsako leto. — Vlado Rozman.

Odlikovani prosvetni delavci škofovješke občine: (od leve) Cvetka Žargi, Mara Jelovšek, Andrej Pavlovec, Olga Šmid in Poldka Stiglic

Prejemniki občinske Prešernove nagrade 8. februarja 1964 v Škofji Loki. Od leve: Cvetka Žargi, Mara Jelovšek, Andrej Pavlovec, Olga Šmid in Poldka Stiglic. (Objavljeno v 4. št. Prosvetnega delavca 19. februarja 1964.)

Nagovor župnika Bojana Likarja ob pogrebu Olge Šmid – Selca, 23. 3. 1995:

"Spoštovana Šmidova družina: mož Lojze, hčerka Mira in sin Lojze, sorodniki, dragi bratje in sestre!

Poslavljamo se od žene in matere, ki bo ostala z velikimi črkami zapisana v zgodovino našega kraja in župnije. Čeprav je dosegla lepo starost (85 let), je smrt prišla iznenada, nepričakovano. Tako rekoč v spanju se je preselila iz tega zemeljskega, minljivega življenja v novo, neminljivo, večno življenje, za katero upamo, da ji ga je že podaril v obilni meri On, v katerega je verovala in ki pravi sam o sebi: "Jaz sem vstajenje in življenje; kdor vame veruje, bo živel vekomaj!"

Težko je v nekaj besedah orisati celotno zgodbo njenega življenja, ker je bilo le-to tako polno in bogato, da bi potrebovali več časa, če bi hoteli to storiti. Sicer pa ste jo sami prav dobro poznali in veste, kako se je kot učiteljica dolga leta in desetletja nesebično razdajala v različnih dejavnostih.

Gospa Olga je bila velika kulturna delavka in velika žena vere, ki je bila priljubljena pri vseh ljudeh. Dolga leta je s svojimi izrednimi sposobnostmi in osebno zavzetostjo skrbelo za vzgojo bodočih rodov in za širjenje dramske kulture. Zavedala se je, da je človek kulturno bitje in da brez tega ne more v polnosti uresničiti samega sebe. Mnoge rodove je vzgajala v pokončne osebnosti: v dobre kristjane in dobre državljanke. Posebno so ji bili pri srcu mladi ljudje, saj je vedela, da so kakor nepopisan list papirja, ki prejema vrednote, iz katerih bo pozneje živel.

Mnogi ste se je že v teh letih, ko je skupaj s svojim možem preživljala večer svojega življenja pri hčerki v Ljubljani, z veliko hvaležnostjo spominjali – in ne nazadnje: vse, kar ste čutili in čutite do nje, ste pokazali tudi danes, ko ste v tako velikem številu prišli k temu zadnjemu slovesu.

Gospa Olga ni bila le žena, ki bi se s svojim delom trudila za vsakdanji kruh, s katerim bi preživljala svojo družino; bila je žena, ki se je s srcem povsem predala Bogu in ljudem. Njeno srce je dobesedno bilo za Selca in njene mlade in odrasle prebivalce, pa tudi za vso Selško dolino.

Ne moremo in ne smemo spregledati še enega dejstva: učiteljica Olga je vedno ostajala zgleden in pokončen kristjan. Tudi v času komunističnega totalitarizma, ko so mnogi klonili pod težo ateističnega režima, je ona ostala zvesta svoji veri in jo tudi javno izpovedovala, čeprav ji ni bilo vedno lahko. Zagotovo zanjo veljajo Jezusove besede: "Kdor bo mene priznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz priznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih."

Z njo izgubljam pokončnega, zrelega in zavzetega človeka in kristjana. Ali pa tudi ne, saj zaupamo, da imamo odslej pri Bogu še eno priprošnjico več, ki bo molila za to, da bi vera in kultura še naprej plemenitila tukajšnjega človeka.

Slovo od pokojne Olge je velik izziv vsem nam, obenem pa spodbuda, da bi se danes, ko živimo v dobi demokracije in verske svobode, bolj zavzemali za rast in širjenje duhovnih vrednot. Človek je tudi duhovno bitje, čeprav na to še posebej v zadnjem času večkrat pozablja. Zavzema se le za čim boljše materialne pogoje za življenje, v sebi pa velikokrat ostaja povsem prazen.

V zadnjem času pogosto spremljamo polemiko o tem, kakšna naj bo bodoča slovenska šola. In kot vedno so zopet najglasnejši tisti, ki hočejo graditi slovenski narod brez Boga. Zgodovina pa nas uči, da se je vselej, kadar je človek pozabil na Boga in ga zavrzel, posamezniku in narodu pisal propad. In to dejstvo že odkrivamo na mnogih področjih življenja, kot so propadajoči zakoni in družine, pri mnogih izguba smisla življenja, alkoholizem in narkomanija, moralni razkroj naroda, da ne govorimo o sovraštvu, ki je velika rana našega naroda.

Če bi se Olga mogla oglasiti, bi nam v tem trenutku zagotovo zaklicala: "Dragi moji Selčani, vse svoje življenje sem posvetila širjenju narodne omike, vere in kulture v domačem kraju. Ne pozabite tudi v prihodnje na te duhovne vrednote, po katerih se prepoznava vrednost in veličina človeka. Če boste to ohranili in iz tega živeli, potem se vam prihodnosti ni treba bati."

Zagotovo je to nekakšna duhovna oporoka, ki nam jo zapušča. S tem sklepom prosimo Boga, naj bogato nagradi Olgo za mnoga dobra dela, ki jih je v življenju storila.

Družinski grob Šmidovih na Selškem pokopališču. Foto: Anton Sedej

Sklep

Upam, da mi je uspelo v teh nekaj stavkih zapisati tisto, kar sta si zaslužila Lojze in Olga Šmid iz Selc. Njun življenjski ustvarjalni opus je bil tako bogat, da bi vse njune življenjske zgodbe in dogodke pisec lahko strnil tudi v knjigi. Osebnost oba dobro poznal, še posebno Lojzeta, saj sem nekaj let prepeval v Moškem pevskem zboru DPD Svoboda in pevskem zboru Niko Železniki. Tudi zato sem do njiju čutil dolžnost, da jima posvetim ta spominski zapis.

Zahvala

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi pomagali z informacijami in podatki ter prispevali gradivo in fotografije.

Informatorji:

Lojze Šmid ml., Selca 35, 4227 Selca
Mira Freljih, roj. Šmid, Litostrojska cesta 34, 1000 Ljubljana
Ciril Debeljak, Selca 58, 4227 Selca
Janez Močnik, prof., Ulica Ivana Hribarja 25, 4207 Cerklje
Milka Potočnik, Bukovica 24, 4227 Selca
Konrad Triller, Dolenja vas 94, 4227 Selca
Ciril Pogačnik, Dolenja vas 42, 4227 Selca
Franc Benedičič, Dašnica 45, 4228 Železniki
Anica Bešter, Selca 89, 4227 Selca
Franc Thaler, Racovnik 11, 4228 Železniki
Irena Megušar, Dolenja vas 97, 4227 Selca
Marija Skrt, Log 39, 4228 Železniki
Marjeta Buh, ZIPZ Kranj, Stara cesta 11, 4000 Kranj
Vera Košmelj, Na plavžu 47, 4228 Železniki
Bojan Likar, Baragov trg 1, 4000 Kranj
Javni sklad za kulturno dejavnost, Območna izpostava Škofja Loka

Viri:

Planina, France (ur.): *Selška dolina v preteklosti in sedanjosti*. Železniki : Muzejsko društvo v Škofji Loki, pododbor Železniki, 1973.
Šmid, Olga: *Selca nekoč*. Selca. Turistično društvo Selca, 1973.
Naš praznik (lokalno glasilo KS Selca), 1982.
Bešter, Anica (Selca 89, 4227 Selca): *Osebni dnevnik*. Neobjavljeno.
Selca v jubilejnem letu 2000 ob blagoslovitvi novega župnišča. Župnija Selca.
Foto: arhiv Muzeja Škofja Loka.
Štibelj, Klemen: *Kulturno društvo dr. Janez Ev. Krek*. Selca. Loški razgledi 46, 1999.
XX. Občinsko pevsko srečanje 1994, ZKO Škofja Loka.